

Operační program Rozvoj lidských zdrojů

jako jedna z možností
finanční podpory
z Evropského
sociálního fondu

esf

Obsah

- I. Úvod / 3
- II. Evropský sociální fond / 5
- III. Cíle OP RLZ / 7
- IV. Popis priorit a opatření OP RLZ / 10
- V. Financování OP RLZ / 24
- VI. Řízení OP RLZ / 25
- VII. Monitorování a kontrola OP RLZ / 27
- VIII. Další informace o OP RLZ / 28

I. ÚVOD

Se vstupem naší země do Evropské unie nás čekají mnohé změny, a to jak na úrovni jistých omezení, nových pravidel a předpisů, tak zároveň na úrovni nových možností. Tato publikace poskytuje informaci o tom, jaké nové možnosti přináší pro občany České republiky Evropský sociální fond v oblasti podpory zaměstnanosti a sociální integrace.

Ministerstvo práce a sociální věci ČR chce prostřednictvím této brožury informovat veřejnost o Operačním programu Rozvoj lidských zdrojů, který byl zpracován pro zkrácené programovací období EU na léta 2004-2006. Cílem je podat čtenáři základní informace o obsahu a možnostech využití tohoto dokumentu.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů (dále jen OP RLZ) je jedním ze základních programových dokumentů, který po vstupu naší republiky

do Evropské unie umožní čerpání finanční pomoci z Evropského sociálního fondu (ESF), jako nejvýznamnějšího nástroje pro investice do oblasti rozvoje lidských zdrojů v České republice.

Lidé potřebují pomoc a motivaci pro rozvoj nových dovedností a dalšího vzdělávání, aby byli schopni využít pracovních příležitostí na trhu práce. Příliv zahraničních investic do naší republiky neustále vytváří nové požadavky na kvalifikaci pracovní síly. Ve vyspělých společnostech byl životní model jedné kvalifikace na celý život již dávno nahrazen vyšší celoživotní přizpůsobivostí lidí požadavkům na trhu práce, spojenou na druhé straně s potřebou vyšších investic do vzdělávání občanů.

Využití finanční pomoci, kterou členům EU nabízí Evropský sociální fond k rozvoji lidských zdrojů prostřednictvím OP RLZ, je jednou z cest, jak přispět k potřebnému zvýšení přizpůsobivosti občanů ČR změnám na trhu práce. **Celková částka, která bude**

poskytnuta z ESF na realizaci
OP RLZ je 318, 82 mil. EUR.

Na přípravě OP RLZ se při respektování **principu partnerství** vedle pracovníků MPSV podíleli také zástupci regionů (krajů), partnerských ministerstev, sociální partneři a zástupci nestátních neziskových organizací (NNO). OP RLZ byl schválen usnesením vlády ČR dne 22. ledna 2003 a v březnu roku 2003 zaslán v anglické verzi k posouzení Evropské komisi (EK). Na základě doporučení EK byl uvedený programový dokument dále upraven a počátkem roku 2004 Evropskou komisí schválen.

II. EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND

Operační program Rozvoj lidských zdrojů je financován, jak již bylo zmíněno, výhradně z Evropského sociálního fondu. Podrobné informace o ESF lze najít například ve speciálních publikacích zaměřených na tuto problematiku či na internetových stránkách MPSV pod záložkou Evropský sociální fond.

Evropský sociální fond (ESF) je jedním ze čtyř tzv. strukturálních fondů, kterými EU podporuje Politiku hospodářské a sociální soudržnosti. Tato politika je zaměřena na odstraňování rozdílů v sociálním a ekonomickém postavení mezi jednotlivými regiony v rámci EU.

Hlavním posláním ESF je rozvíjet zaměstnanost, snižovat nezaměstnanost a podporovat sociální začleňování osob, jimž z různých důvodů hrozí vyloučení na okraj společnosti, tzv. sociální exkluze. Toto poslání ESF je v praxi uskutečňováno prostřednictvím rozvoje lidských zdrojů.

Evropský sociální fond je klíčovým

finančním nástrojem EU při realizaci **Evropské strategie zaměstnanosti**. Z tohoto důvodu musí veškerá pomoc, čerpaná z tohoto fondu členskými státy EU za účelem rozvoje lidských zdrojů, současně podporovat cíle politiky zaměstnanosti těchto členských zemí. Tato podmínka, která se vztahuje také na všechny nové členy Evropské unie, představuje současně základní účel využití finančních prostředků ESF a pomáhá nasměrovat využívání podpory z ESF do vzdělávání s přímou vazbou na potřeby trhu práce a priority Evropské strategie zaměstnanosti. Jednou z nejdůležitějších součástí této strategie je zvýšení zaměstnatelnosti obyvatel EU, která, vedle různých forem podpory tvorby nových pracovních míst, zahrnuje také zvýšení přizpůsobivosti lidí měnícím se podmínkám na trhu práce.

Celkový objem finančních prostředků z ESF, které má v průběhu zkráceného programového období 2004-2006 Česká republika k dispozici na spolufinancování příslušných projektů (programovací cyklus EU bývá normálně sedmiletý), činí: 456,98 mil. EUR (tedy zhruba 14,17 mld. Kč).

Pro čerpání těchto finančních prostředků je nutné, aby každý členský stát zpracoval tzv. programové dokumenty, které analyzují současný stav a vymezují nejdůležitější oblasti pro podporu z ESF. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR vypracovalo tři programové dokumenty: **Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), Jednotný programový dokument pro Cíl 3 regionu NUTS 2 hl. m. Praha (JPD 3) a Programový dokument pro Iniciativu Společenství EQUAL.**

Ministerstvo práce a sociálních věcí se zároveň stalo Řídícím orgánem pro tyto programové dokumenty. Operační program Rozvoj lidských zdrojů je zaměřen na celé území České republiky kromě Prahy. Pro území Prahy, která svou ekonomickou výkonností silně převyšuje ostatní regiony ČR (HDP vyšší než 75 % průměru EU), je zpracován samostatný programový dokument. Finanční prostředky z ESF budou použity na financování projektů prostřednictvím uvedených tří programových dokumentů a částečně též prostřednictvím **Společného regionálního operačního programu**, zpracovaného Ministerstvem pro místní rozvoj.

III. CÍLE OP RLZ

Klíčovým dlouhodobým cílem vlády ČR je zvyšovat zaměstnanost a tím postupně snížit míru nezaměstnanosti. Tento ekonomický a sociální cíl je shodný se strategickým cílem Evropské strategie zaměstnanosti Evropské unie. Na základě uvedeného dlouhodobého cíle byly formulovány také cíle OP RLZ.

Globálním cílem Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů je:

- **Vysoká a stabilní úroveň zaměstnanosti, založená na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků, při respektování principů udržitelného rozvoje.**

Tento globální cíl zahrnuje řadu témat a aspektů trhu práce a bude postupně realizován naplňováním **čtyř specifických cílů OP RLZ:**

1. **Rozvoj pružného trhu práce, který přispívá ke snížení a prevenci nezaměstnanosti a zvýšení zaměst-**

natelnosti osob, jimž hrozí vyloučení z trhu práce.

- první specifický cíl podporuje rozšíření nástrojů aktivní politiky a služeb zaměstnanosti vedoucí k usnadnění rychlého začlenění uchazečů o zaměstnání na trh práce a k předcházení nezaměstnanosti u osob ohrožených nezaměstnaností, příp. zájemců o zaměstnání.

2. **Snížení počtu a podílu osob ohrožených sociálním vyloučením prostřednictvím integrovaného přístupu a odstraňování bariér znesnadňujících účast na trhu práce včetně diskriminace podle pohlaví.**

- druhý specifický cíl je zaměřen na zlepšení přístupu k zaměstnanosti a vzdělávání pro skupiny i jednotlivce ohrožené sociálním vyloučením.

3. **Rozvoj celoživotního učení prostřednictvím zvyšování kvality nabídky vzdělávání z hlediska potřeb znalostní společnosti a prostřednictvím rozšiřování účasti všech subjektů v procesu vzdělávání.**

- třetí specifický cíl zaměřený na zahájení procesu celoživotního vzdělávání poněkud překračuje rámec programovacího období OP RLZ, protože nutné změny postojů všech subjektů k celoživotnímu učení jsou dosažitelné až v delším časovém horizontu.

4. Rozvoj kvalifikované pracovní síly, konkurenceschopnosti podniků, rozšiřování nabídky pracovních příležitostí v rozvojových odvětvích a posílení environmentálního přístupu.

- čtvrtý specifický cíl podporuje zvyšování kvalifikace pracovních sil v souladu s potřebami trhu práce a posílení konkurenceschopnosti českých podniků.

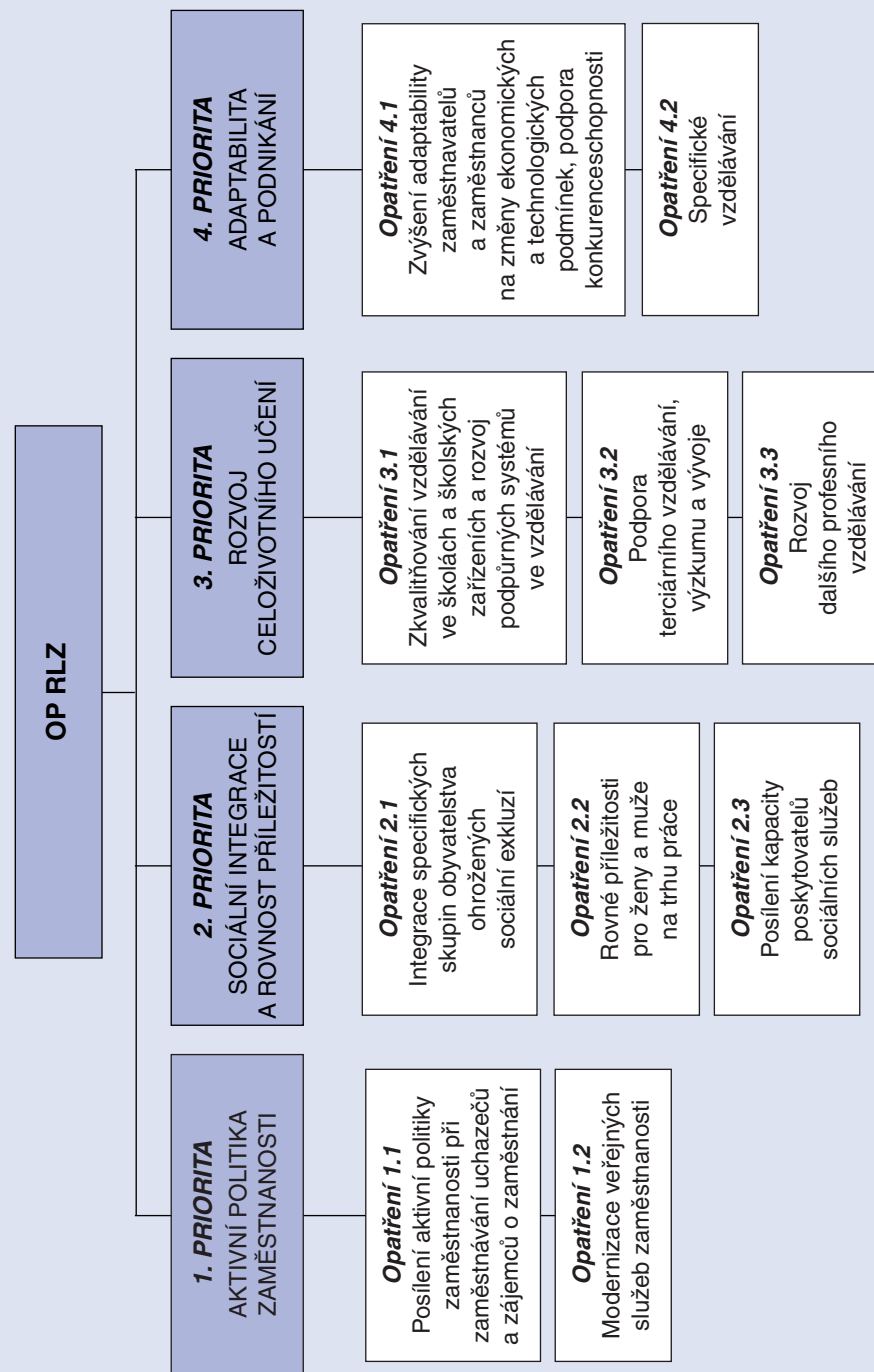
Souběžně s řešením problematiky rozvoje lidských zdrojů jsou v OP RLZ uplatňovány také čtyři průřezové politiky celospolečenského významu, tzv. **horizontální témata**, jejichž prostřednictvím dochází k propojení všech specifických i globálních cílů napříč celým programem. Jsou to:

- **Rovné příležitosti**
- **Udržitelný rozvoj**

- **Informační společnost**
- **Podpora místním iniciativám**

Uvedená horizontální témata budou respektována při výběru projektů a jejich naplňování bude sledováno při realizaci projektů i jejich následné kontrole.

Přehled priorit a opatření OP RLZ

IV. POPIS PRIORIT A OPATŘENÍ OP RLZ

Operační program Rozvoj lidských zdrojů zahrnuje celkem 4 klíčové priority a 10 opatření, které pokrývají problematiku zaměstnatelnosti včetně integrace skupin ohrožených sociálním vyloučením, rovných příležitostí pro muže a ženy, rozvoje celoživotního učení a adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek. Pátá priorita je zaměřena na technickou pomoc Řídicímu orgánu a implementačním orgánům při řízení a administraci programu.

Priority a opatření uvedené v OP RLZ byly navrženy na základě důkladné analýzy ekonomické a sociální situace České republiky v oblasti rozvoje lidských zdrojů a jsou v souladu se základními dokumenty vlády ČR, tj. s Národním akčním plánem zaměstnanosti pro rok 2002, Společným hodnocením priorit politiky zaměstnanosti v České republice (JAP), Národním rozvojovým plánem (NRP), Dlouhodobým záměrem

vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky a s dalšími základními strategickými dokumenty pro oblast zaměstnanosti, sociální politiky, vzdělávání a podpory podnikání.

PRIORITA 1

AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI

Tato priorita je zaměřena zejména na zajištění rychlého začlenění nezaměstnaných osob na trh práce a předcházení nezaměstnanosti u osob ohrožených nezaměstnaností. Hlavní zásadou je orientace na jednotlivce a výběr takových nástrojů, které nejlépe podpoří jeho návrat a začlenění na trh práce. Důraz je kladen také na preventivní opatření, která musí být uplatňována vůči osobám ohroženým nezaměstnaností či vracejícím se na trh práce. K tomu je třeba se zaměřit i na kvalitu poskytovaných služeb v rámci úřadů práce. Pracovníci služeb zaměstnanosti musí získat nové praktické i teoretické zkušenosti intenzivním školením, aby se v nejbližším období mohli vyrovnat s novými náročnými úkoly vyplýva-

jícími z nových přístupů aktivní politiky zaměstnanosti (individuální přístup ke klientovi apod.).

Na prioritu 1 bude vyčleněno **32,2 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 1.1

Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání

Toto opatření bude přispívat zejména ke zvýšení rozsahu a efektivnosti aktivních zásahů na trhu práce a bude realizováno jako doplněk státní aktivní politiky zaměstnanosti s cílem napomáhat odstraňování bariér na trhu práce a pomoci získat zaměstnání nebo zvýšit zaměstnatelnost. Jde především o zvýšení účinnosti zaměstnávání uchazečů (osoby evidované úřadem práce) i zájemců o zaměstnání (osoby ohrožené nezaměstnaností).

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- uchazeči a zájemci o zaměstnání se zvláštním důrazem na mladé nezaměstnané a osoby nad 50 let
- zaměstnanci ohrožení nezaměstnaností
- osoby dlouhodobě nezaměstnané

a ohrožené dlouhodobou nezaměstnaností

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- různé formy vzdělávání, poradenství, zprostředkování
- rekvalifikace
- podpora vytváření nových pracovních míst
- doprovodná opatření k získání a udržení zaměstnání

Opatření 1.1 obdrží **26,9 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 1.2

Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti

Cílem tohoto opatření je zvýšení komplexnosti a kvality služeb poskytovaných pracovníky služeb zaměstnanosti a spolupracujících organizací. Je třeba vybavit pracovníky služeb zaměstnanosti dalšími teoretickými znalostmi a praktickými zkušenostmi, které získají intenzivním školením. Změna přístupu ke klientovi s důrazem na jeho vlastní aktivizaci prostřednictvím individuálního přístupu klade vyšší nároky na odbornost

a kvalifikaci, ale i všeobecný rozhled pracovníků úřadů práce, zejména útvarů poradenství, rekvalifikace a trhu práce. Realizace těchto činností v rámci opatření 1.2 OP RLZ přispěje k modernizaci a zvýšení efektivnosti služeb zaměstnanosti.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- orgány služeb zaměstnanosti a jejich pracovníci
- spolupracující organizace a jejich pracovníci

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- tvorba a realizace specifických vzdělávacích programů ke zvýšení profesní vybavenosti pro práci s ohroženými skupinami a pro zavádění standardů přístupů a služeb
- rozvoj řídicího systému včetně informačních, monitorovacích a hodnotících systémů

Opatření 1.2 obdrží **5,3 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

PRIORITA 2

SOCIÁLNÍ INTEGRACE A ROVNOST PŘÍLEŽITOSTÍ

Tato priorita je zaměřena zejména na pomoc skupinám a jednotlivcům ohroženým sociálním vyloučením (exkluzí) a na prosazování rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce. Půjde zejména o zvyšování zaměstnatelnosti sociálně vyloučených z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti a osob ohrožených sociálním vyloučením prostřednictvím preventivních opatření. Sociální začleňování znevýhodněných skupin obyvatelstva bude podpořeno prostřednictvím vzdělávání poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb, kteří zajišťují integraci osob do společnosti a na trh práce. Podpora bude dále zaměřena na přímé aktivity v oblasti sociální integrace jednotlivců ze specifických cílových skupin na celostátní úrovni. V rámci prosazování rovných příležitostí žen a mužů bude také jedno opatření zaměřeno na odstranění překážek účasti žen na trhu práce prostřednictvím rozvoje sociálních služeb zaměřených na péči o děti a další členy rodiny vyžadující péči, pomoc při návratu na trh práce.

Na prioritu 2 bude vyčleněno **13,4 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 2.1

Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí

Hlavním cílem opatření je vyrovnání příležitostí v přístupu ke vzdělání, zaměstnání a dalšímu společenskému a pracovnímu uplatnění osob ohrožených sociálním vyloučením. V rámci tohoto opatření budou realizovány aktivity ve dvou oblastech:

- **v oblasti zaměstnanosti** se toto opatření zaměří na dlouhodobou nezaměstnanost, jejíž příčinou je zejména změněná pracovní schopnost, nízká úroveň kvalifikace a vyšší věková kategorie. Klíčové znevýhodněné skupiny zahrnují absolventy škol a mladistvé, občany se zdravotním postižením, občany nad 50 let věku, občany bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikace a občany pečující o malé děti. Zvláštní pozornost zasluhují i skupiny ocitající se na okraji společnosti, které nedosáhly sociálního začlenění v přirozeném prostředí.

- **v oblasti sociálních služeb** budou v rámci tohoto opatření realizovány jednak systémové aktivity s cílem podpořit vzdělávání poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb za účelem posílení jejich schopností a dovedností poskytovat sociální služby, které zajišťují integraci uživatelů těchto služeb do běžného života ve společnosti a zejména na trh práce. Vedle toho budou podporovány výhradně takové aktivity, které jsou prováděny v národním měřítku a které se zaměří na vybrané cílové skupiny, u nichž riziko sociálního vyloučení nemá jen regionální charakter. Jedná se například o příslušníky romské komunity, imigranty, oběti trestné činnosti, osoby komerčně zneužívané, osoby bez přístřeší apod.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

v oblasti zaměstnanosti

- osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti
- mládež žijící ve znevýhodněném

sociálním prostředí nebo v odlišném sociokulturním prostředí

v oblasti sociálních služeb

- pracovníci sociálních služeb
- dobrovolníci, obce, kraje a poskytovatelé sociálních služeb pro cílové skupiny ohrožené sociálním vyloučením
- specifické cílové skupiny, pro které budou realizovány celorepublikové projekty

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- podpora vzdělávání, podpora odborného vzdělávání pracovníků sociálních služeb
- vytváření pracovních míst
- doprovodná opatření k odstranění bariér v přístupu ke vzdělání a zaměstnání
- speciální poradenské služby
- sociální služby pro specifické cílové skupiny
- systémová podpora odborného vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb

Opatření 2.1 obdrží **10,0 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 2.2

Rovné příležitosti pro ženy a muže na trhu práce

Toto opatření přispěje k odstraňování stále přetrvávající nerovnosti, resp. diskriminace obou pohlaví, zejména žen. Základní prioritou v oblasti rovných příležitostí je podpořit naplnění principu rovných příležitostí mužů a žen v praxi. Hlavní překážkou v prosazování tohoto principu v praxi je však nízká úroveň pochopení celé problematiky, její neznalost, které následně vedou k pasivitě až nezájmu občanů včetně státních zaměstnanců. Klíč k účinným krokům spočívá ve sledování současné situace a nalezení oblastí s nerovností v každé činnosti či programu.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- ženy, především pak matky s malými dětmi, matky samoživitelky (a muži, kteří jsou v obdobné situaci jako ženy s malými dětmi a matky samoživitelky)
- dlouhodobě nezaměstnané ženy a ženy ohrožené nezaměstnaností
- ženy se základním vzděláním nebo bez vzdělání
- ženy v předdůchodovém věku

- začínající podnikatelky
- zaměstnavatelé
- organizace vytvářející osvětové programy, ženské organizace

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- různé formy poradenství, vzdělávacích programů
- analýzy a monitorování trhu práce z hlediska rovných příležitostí
- podpora rozšiřování nabídky pracovních míst s pružnou formou organizace práce
- doprovodná opatření vedoucí k odstranění bariér rovného přístupu ke vzdělávání a zaměstnání
- podpora vytváření pracovních míst v sociálním sektoru a rozvoj programů pro odstranění projevů diskriminace na trhu práce na základě pohlaví

Opatření 2.2 obdrží **2,4 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 2.3

Posílení kapacity poskytovatelů sociálních služeb

Toto opatření bude realizováno přiděle-

ním malých grantů prostřednictvím zvláštního mechanismu tzv. Globálního grantu, jehož smyslem je umožnit přístup k prostředkům OP RLZ nestátním neziskovým organizacím, které mají potenciál k naplnění cílů programu, ale nemají dostatečně vyvinuté kapacity, aby se mohly ucházet o tyto prostředky v hlavním proudu OP RLZ. Globální grant bude využit k podpoře sociální integrace prostřednictvím budování nových a rozvojem stávajících kapacit NNO, které se zabývají poskytováním sociálních služeb. Opatření pomůže zlepšit úroveň a dostupnost služeb poskytovaných pro specifickou skupinu ohrožených občanů.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- subjekty neziskového sektoru, které působí v oblasti sociálních služeb a které prokážou svůj nestátní a neziskový charakter
- skupiny osob ohrožené sociálním vyloučením (dlouhodobě nezaměstnaní, zdravotně postižení, mládež ze znevýhodněného sociálního prostředí, romské komunity, etnické menšiny, osoby z odlišného sociokulturního prostředí, osoby bez příštěší, po výkonu trestu, oběti

trestné činnosti, domácího násilí apod.)

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- zavádění standardů kvality sociálních služeb, zlepšení kvality a dostupnosti sociálních služeb
- vzdělávání k posílení kapacit a rozvoje lidských zdrojů v NNO poskytujících sociální služby
- rozvoj a realizace poradenských služeb s dopadem na začlenění ohrožených skupin na trh práce

Opatření 2.3 obdrží **1,0 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

PRIORITA 3

ROZVOJ CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ

Tato priorita je zaměřena na rozvoj kapacity vzdělávacích institucí, zlepšení obsahu a kvality vzdělávání. Jednotlivá opatření jsou cílena ke zkvalitnění vzdělávání na školách a ve školských zařízeních, zlepšení příležitostí ve vzdělávání pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami, zvýšení kvality nabídky vysokoškolského studia a

k rozvoji dalšího vzdělávání pracovníků ve výzkumu a vývoji, rozvoji standardů a hodnocení vzdělávání, propojování počátečního a dalšího vzdělávání. Poslední opatření se zaměřuje na vytvoření systému dalšího profesního vzdělávání, zejména na zkvalitnění nabídky a zpřístupnění této formy vzdělávání v mimoškolských vzdělávacích zařízeních.

Na prioritu 3 bude vyčleněno **33,8 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 3.1

Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání

Opatření reaguje na potřebu motivovat jedince k celoživotnímu učení a tím výrazně ovlivnit jeho možnosti pracovního uplatnění. Vzhledem ke zvyšujícímu se počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vzrůstá zároveň nutnost orientovat se na zajištění rovného přístupu ke vzdělání. Znevýhodnění jedinci (zdravotně či sociálně) vyžadují zvláštní podporu, zejména v přípravě na plynulý přechod do praktického života. Hlavním cílem opatření je především zkvalitnit vzdělávání na ZŠ, SŠ

i VOŠ a ve školských zařízeních a ustanovit systémy podporující rozvoj vzdělávání a jeho vazby na trh práce. Žádoucí je i vytvoření fungujícího komplexního systému monitorování výsledků ve vzdělávání, který umožní efektivní řízení a rozhodování na všech úrovních a zároveň usnadní rozhodování jednotlivce při volbě vzdělávací cesty, resp. uplatnění absolventů na trhu práce.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- žáci a studenti ZŠ, SŠ, VOŠ
- zdravotně znevýhodnění, sociálně znevýhodnění
- migranti, azylanti, etnické menšiny (Romové, Vietnamci atd.)
- děti a mládež pobývající v zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu
- zájemci o další studium na SŠ a VOŠ, osoby předčasně opouštějící vzdělávací systém
- učitelé, ředitelé škol, odborní pracovníci ve školství, výchovní poradci, ZŠ, SŠ, VOŠ, školská zařízení (zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, školní družiny, kluby), přímo řízené organizace MŠMT

- nestátní neziskové organizace, organizace sociálních partnerů

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- tvorba a realizace školních vzdělávacích programů
- vzdělávání učitelů a odborných pracovníků ve školství
- modernizace vzdělávacích osnov, vytváření sítě škol, rozvoj informačních, monitorovacích a hodnotících systémů, kariérové poradenství a certifikace kvalifikací

Opatření 3.1 obdrží **17,2 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 3.2

Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje

Hlavním cílem tohoto opatření je stálá podpora vývoje terciárního vzdělávání na vysokých školách tak, aby se absolventi jednotlivých typů akreditovaných studijních programů uplatnili na trhu práce a byli schopni se přizpůsobovat větším nárokům kladeným na vysokoškolsky vzdělané uchazeče o práci. Opatření 3.2 je zaměřeno také na rozvoj učitelských studijních programů,

které poskytují profesní odbornou přípravu učitelům v počátečním vzdělávání a umožňují těm, kteří dosud nezískali pedagogickou kvalifikaci, si tuto kvalifikaci doplnit. Zvláštní důraz bude kladen především na posílení odborné připravenosti učitelů pro práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. Jelikož s terciární sférou je úzce provázána i oblast výzkumu a vývoje včetně jejího vlivu na životní prostředí, bude opatření podporovat aktivity zaměřené na rozvoj lidských zdrojů v této oblasti. Nezbytnou součástí rozvoje vědy je podpora dalšího vzdělávání, zvyšování odborných znalostí a dovedností pracovníků vědeckých a výzkumných institucí.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- vysoké školy
- instituce výzkumu a vývoje
- asociace zaměstnavatelů

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- prohloubení vnitřní diferenciací a podpora zejména kvalitativního rozvoje studijních programů terciárního vzdělávání

- spolupráce škol se soukromými podniky a dalšími institucemi z praxe
- vzdělávání učitelů a pracovníků z oblasti výzkumu a vývoje
- rozšíření nabídky dalšího vzdělávání na VŠ

Opatření 3.2 obdrží **5,7 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 3.3

Rozvoj dalšího profesního vzdělávání

Toto opatření je zaměřeno na rozvoj nabídky dalšího profesního vzdělávání systémovým způsobem a zároveň na zlepšení přístupu k informacím, orientaci v nabídce a na kvalitu služeb dalšího profesního vzdělávání. Program přispěje k vybudování systému uznávaných kvalifikací, který by propojoval vzdělávací a zaměstnavatelskou sféru, motivoval zaměstnavatele a další sociální partnery, aby se zapojovali do tvorby obsahu i metod vzdělávání a požadavků na jeho certifikaci. Budou zpracovány nástroje a metodologie pro další profesní vzdělávání ve vazbě na potřeby trhu práce v regionech. Program přispěje i k vytvoření systému ověřování a uznávání kvalifikací ziska-

ných dalším vzděláváním, propojeného se systémem počátečního vzdělávání. Toto opatření podpoří rozšíření nabídky dalšího profesního vzdělávání v regionech. Bude posílena i nabídka služeb dalšího profesního vzdělávání, která většinou zaostává za perspektivními potřebami podniků a trhu práce a vyžaduje účinnou a systematickou podporu.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- MPSV a další orgány státní správy
- kraje a obce
- vzdělávací a poradenské instituce
- profesní sdružení, zástupci zaměstnavatelů a dalších sociálních partnerů, nestátní neziskové organizace poskytující další profesní vzdělávání

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- založení systému dalšího profesního vzdělávání
- budování infrastruktury pro další profesní vzdělávání v regionech (sítě vzdělávacích a výcvikových center, nehmotné investice)
- rozvoj podpůrných systémů pro další profesní vzdělávání (informační a poradenské služby)
- rozšiřování nabídky dalšího vzdělá-

vání podle požadavků trhu práce a potřeb rozvoje ekonomiky

- vzdělávání lektorů, konzultantů, učitelů, metodických a řídicích pracovníků působících ve sféře dalšího vzdělávání

Opatření 3.3 obdrží **10,9 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

PRIORITA 4

ADAPTABILITA A PODNIKÁNÍ

Tato priorita je zaměřena na podporu jak všeobecného, tak specifického odborného vzdělávání s cílem podpořit rozvoj odvětví a oborů s růstovým potenciálem a posílit konkurenceschopnost českých podniků a pracovní síly. Navrhovaná opatření se proto zaměří na rozvoj odborných znalostí, kvalifikace a kompetencí zaměstnavatelů i zaměstnanců ve vazbě na probíhající změny prostřednictvím odpovídající nabídky rekvalifikačních programů a vzdělávání, s důrazem na vzdělávání v oblasti informačních technologií. Důležitým předpokladem je i realizace programů řízení lidských zdrojů v organizacích a poskytování

pobídek pro vzdělávání v podnicích. Vedle rozvoje vzdělávacích aktivit se prioritou zaměří i na podporu zachování pracovních míst, vytváření nových pracovních míst včetně podpory sebezaměstnávání a další rozvoj alternativních pružných forem pracovních úvazků. Rozvoj informačních středisek a poraden zaměřených na problematiku životního prostředí poskytne podnikům a veřejnosti lepší přístup k informacím o ochraně životního prostředí, nových technologiích a ekologicky šetrných výrobcích.

Na prioritu 4 bude vyčleněno **15,8 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 4.1

Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti

Realizace tohoto opatření OP RLZ přispěje ke zvýšení rozsahu a účinnosti nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti uplatňovaných úřady práce. Na rozdíl od opatření obsažených v prioritách 1 a 2, které jsou zaměřeny na řešení problémů ohrožených skupin na trhu

práce, je toto opatření zaměřeno na podporu konkurenceschopnosti podniků a organizací v oblastech ekonomiky s růstovým potenciálem a zvýšení přizpůsobivosti zaměstnavatelů a zaměstnanců. Opatření se zaměří na rozvoj odborných znalostí, kvalifikace a kompetencí zaměstnavatelů i zaměstnanců ve vazbě na probíhající změny prostřednictvím odpovídající nabídky rekvalifikačních programů a vzdělávání, s důrazem na vzdělávání v oblasti informačních technologií a udržitelného rozvoje. Vedle rozvoje vzdělávacích aktivit bude opatření podporovat zachování pracovních míst a vytváření nových pracovních míst. Opatření se bude vztahovat i na zájeme o zahájení podnikání jako na potenciální zaměstnavatele tak, aby v nově vznikajících organizacích byly vytvářeny podmínky pro rozvoj zaměstnanců ve vazbě na měnící se ekonomické podmínky.

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- zaměstnanci
- zaměstnavatelé
- zájemci o zahájení podnikání

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- podpora specifického vzdělávání zabezpečeného zaměstnavateli
- programy řízení lidských zdrojů v organizacích
- odborné vzdělávání zaměstnanců, vytváření nových pracovních míst
- rozvoj uplatňování nových forem organizace práce
- podpora začínajícím podnikatelům včetně sebezaměstnaných
- podpora ochrany zdraví a bezpečnosti práce na pracovišti

Opatření 4.1 obdrží **9,2 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 4.2

Specifické vzdělávání

Opatření bude podporovat specifické aktivity vybraných sektorů průmyslu, podnikání, služeb a cestovního ruchu (dále CR) vzhledem k jejich potenciálu růstu, který se odráží i ve schopnosti těchto sektorů zvyšovat dále zaměstnanost. Opatření podpoří i průřezové aktivity ve vzdělávání v oblasti životního prostředí s ohledem na jejich význam pro hodnotovou orientaci při

celoživotním vzdělávání. Činnosti v rámci tohoto opatření přispějí ke zvýšení adaptability cílových skupin na změny ekonomických, sociálních, technologických a environmentálních podmínek. Opatření 4.2 se soustředí zejména na podporu rozvoje nové znalostní ekonomiky, na posílení profesní kvalifikovanosti a vzdělanosti ve vybraných sektorech (průmysl, životní prostředí a cestovní ruch), zejména specifických, dosud nedostatečně rozvíjených oblastí (např. inovace v průmyslu, rozvoj IT, integrace environmentálních hledisek do řízení běžných činností, regionální marketing a management CR). Budováním kapacit informačních středisek a poraden zaměřených na problematiku životního prostředí bude zajištěn širší přístup veřejnosti ke strukturovaným informacím o stavu životního prostředí a o vhodných přístupech k ochraně životního prostředí (vč. preventivních postupů, nových technologií a ekologicky šetrných výrobců).

Cílové skupiny příjemců pomoci:

- podniky, zvláště malé a střední
- orgány veřejné správy, veřejné instituce (včetně škol)

- nestátní neziskové organizace

Typy podporovaných činností pro cílové skupiny:

- rozvoj specifických vzdělávacích programů
- příprava a implementace programů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Opatření 4.2 obdrží **6,6 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

PRIORITA 5

TECHNICKÁ POMOC

Česká republika bude po vstupu do EU v roce 2004 poprvé využívat pomoc ze strukturálních fondů. Obdobně jako v členských zemích EU se rozhodly také naše orgány zabývající se realizací OP RLZ využít tzv. technickou pomoc při řízení a administraci programu. Dosavadní zkušenosti určených řídicích orgánů s realizací tak rozsáhlých operačních programů spolufinancovaných ze zdrojů EU jsou pochopitelně omezené a navíc, pravidla pro strukturální fondy stanoví náročné požadavky na implementační struktury, zejména

na správnost postupů při řízení a kontrole. Tato priorita tedy poskytne technickou pomoc Řídicímu orgánu a implementačním orgánům pro řádné řízení a administraci programu, která bude zahrnovat aktivity spojené s procesem výběru a hodnocení projektů, poradenství pro žadatele, monitorování postupu realizace a podporu koordinace při implementaci programu.

Na prioritu 5 bude vyčleněno **4,8 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 5.1

Podpora řízení, implementace, monitorování a kontroly operací OP RLZ

Podporované činnosti:

- podpora sekretariátu Monitorovacího výboru
- vypracování návrhů zpráv pro jednání výborů
- implementace jednotného administrativního rámce pro výběr projektů/akcí, kontrahování
- monitorování, hodnocení, informace a publicita v rámci programu
- školení a semináře pro pracovníky implementačních orgánů

- podpora při procesu hodnocení a výběru projektů/akcí
- poradenství žadatelům pomoci z OP RLZ při přípravě projektů/akcí
- audit a kontrola projektů/akcí prováděných na místě

Opatření 5.1 obdrží **2,2 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

Opatření 5.2

Ostatní oprávněné činnosti

Podporované činnosti:

- propagace programu na veřejnosti
- semináře, informační akce
- výzkumné studie a šetření zaměřené na další rozvoj programu
- evaluace (včetně závěrečného hodnocení)
- sledovací studie, provoz, údržba a další rozvoj monitorovacího a informačního systému
- studie a výměna zkušeností s multiplikačním účinkem
- příprava programových dokumentů pro další programovací období včetně předběžného (ex-ante) hodnocení

Podpora žadatelů (konečných příjemců/realizátorů projektů) při přípravě projektů a žádostí bude na regionální úrovni poskytována dalšími subjekty vybranými Řídicím orgánem.

Opatření 5.2 obdrží **2,6 %** z celkového rozpočtu OP RLZ.

V. FINANCOVÁNÍ OP RLZ

Jednou z nejdůležitějších povinností všech členů EU při čerpání pomoci ze strukturálních fondů je zajištění řádného nakládání s finančními prostředky. O tom svědčí mimořádná pozornost orgánů Evropské komise, kterou věnují zajištění finančních toků v rámci všech operačních programů včetně OP RLZ České republiky. Vzhledem k existujícím poměrně složitým pravidlům pro nakládání s finančními prostředky jak ESF, tak i s prostředky státního rozpočtu ČR není možno ve stručnosti podat vyčerpávající informace o této problematice. Z tohoto důvodu uvádíme pro orientaci jen některé základní údaje a v podrobnostech odkazujeme na příslušné dokumenty.

Maximální příspěvek z ESF může činit 75 % (nejméně zpravidla 50 %; u opatření 2.1 až 80 %) z celkových nákladů projektu, uznatelných z hlediska příslušných předpisů EU. Evropská komise bude proplácet příspěvky z ESF Platebnímu orgánu, kterým je Ministerstvo financí ČR. Spolufinanco-

vání ze strany ČR bude zajištěno z rozpočtových kapitol příslušných ministerstev. Na základě pověření Platebního orgánu zajišťuje pro OP RLZ převod finančních prostředků z ESF konečným příjemcům Platební jednotka MPSV.

V případě, že finanční prostředky poskytnuté z ESF nebyly využity nebo byly neoprávněně použity, musí Platební orgán vrátit tyto prostředky do rozpočtu EU.

Neoprávněně použité prostředky poskytnuté z ESF budou vymáhat v rámci ČR příslušné finanční úřady. Podrobně je systém finančních operací při čerpání pomoci ze strukturálních fondů popsán v Metodice finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti zpracované Ministerstvem financí ČR.

VI. ŘÍZENÍ OP RLZ

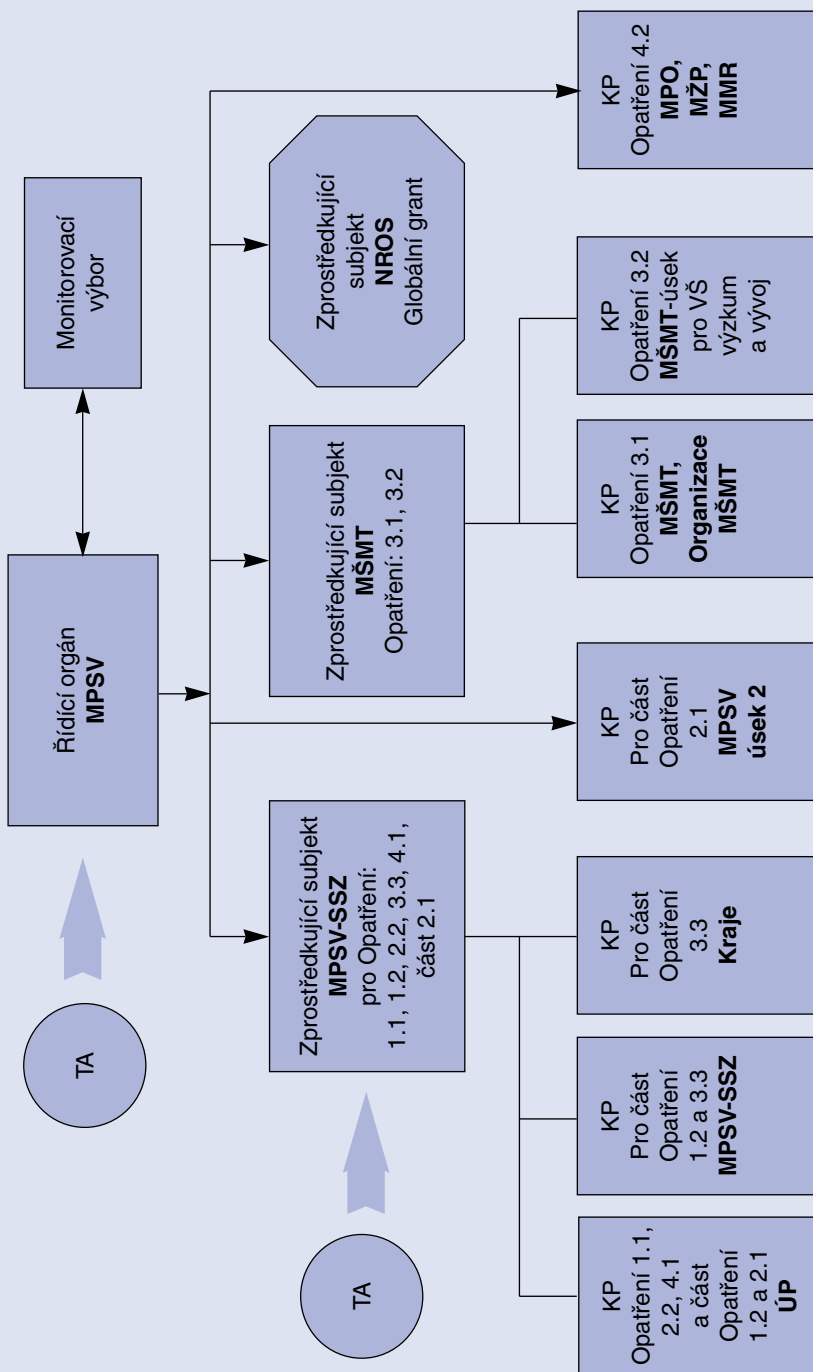
Řízení OP RLZ bude probíhat podle dohodnuté implementační struktury, která zahrnuje v řídicí rovině MPSV jako **Řídicí orgán** celého OP RLZ a **Zprostředkující subjekty**, kterými budou pro vybraná opatření úsek 4 MPSV – Správa služeb zaměstnanosti, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS). Řídicí orgán deleguje na tyto implementační orgány některé činnosti, zejména výběr projektů, uzavírání závazků, monitorování (včetně shromažďování dat o projektech a jejich vkládání do MSSF) a kontrolu projektů, ověřování žádostí o platby. Zprostředkující subjekty budou také zajišťovat odpovídající informovanost konečných uživatelů (příjemců pomoci) a partnerů o možnostech financování z příslušných opatření OP RLZ a jeho propagaci.

Druhou rovinou jsou **Koneční příjemci** a **Koneční uživatelé**, u nichž se bude pomoc z ESF realizovat. Na realizaci opatření OP RLZ se budou vedle MPSV podílet, ať už v roli Zprostředku-

jícího subjektu či Konečného příjemce, také další ministerstva, a to Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo životního prostředí. Podrobně bude celý systém řízení implementace OP RLZ včetně delegování některých činností na Zprostředkující subjekty popsán v programovém **Dodatku OP RLZ**.

Pro informaci a pro lepší přehlednost lze na následující straně nalézt grafické znázornění implementační struktury OP RLZ.

Implementační struktura OP RLZ

VII. MONITOROVÁNÍ A KONTROLA OP RLZ

Důkladná věcná a finanční kontrola projektů bude nedílnou součástí celého procesu realizace pomoci z ESF v České republice. Finanční kontrolu ve veřejné správě a tedy i výkon finanční kontroly vůči prostředkům poskytnutým ČR ze zahraničí metodicky řídí a koordinuje Ministerstvo financí ČR na základě zákona o finanční kontrole ve veřejné správě. Za zajištění věcné kontroly projektu je zodpovědný Řídící orgán. Kontrolu provádí na základě smlouvy Zprostředkující orgán nebo Konečný příjemce. Podstatou věcné kontroly je prověření oprávněnosti žádosti o platbu z hlediska formálního a z hlediska plnění cílů projektu. Kontrolu operací, která musí pokrývat minimálně 5 % celkových výdajů programu, bude v rámci OP RLZ provádět odbor interního auditu a kontroly MPSV, který je organizačně oddělen od Řídícího orgánu a Platební jednotky.

S procesem kontroly úzce souvisí řád-

VII. Monitorování a kontrola OP RLZ

né monitorování programu. Na realizaci bude dohlížet **Monitorovací výbor**, který bude vytvořen v souladu s principem partnerství. MPSV bude pro účely kontroly všech projektů využívat mimo jiné jednotný informační systém tzv. **Monitorovací systém strukturálních fondů – MSSF**, zavedený Ministerstvem pro místní rozvoj ve spolupráci s dalšími partnery pro shromažďování spolehlivých finančních a statistických údajů a informací o provádění pomoci z OP RLZ u všech subjektů monitorujících plnění programu.

Celý proces nakládání s prostředky z ESF bude pod přísnou kontrolou v několika stupních. Před spuštěním programu proběhne audit ze strany Evropské komise, která prověří celkovou připravenost řídicích složek programu. Kontrolu věcné a finanční stránky projektů i všech postupů bude provádět jak MPSV, tak i Zprostředkující subjekty a Koneční příjemci na své úrovni.

MPSV bude, na základě zjištěných informací, údajů a dílčích zpráv o plnění programu, vypracovávat zprávy pro Monitorovací výbor, Platební orgán, orgány kontroly, EK, případně další orgány podléající se na řízení pomoci z ESF.

VIII. DALŠÍ INFORMACE O OP RLZ

Více informací o Operačním programu Rozvoj lidských zdrojů a Evropském sociálním fondu je možno nalézt na těchto internetových stránkách:

www.esfcr.cz

www.mpsv.cz

www.msmt.cz

www.nvf.cz

Poznámka:

Obdobnou informační brožuru zpracovalo MPSV také pro **Jednotný programový dokument pro Cíl 3 regionu NUTS 2 hl. m. Praha**. Bližší informace o tomto dokumentu lze nalézt také na webových stránkách Evropského sociálního fondu.